

The Conflict between Citizens' Right to Privacy and the State's Right to Digitally Tracking People Infected or Suspected of Transmitting the Covid-19 Virus

Sattar Azizi *

Professor, International Law, Human Right Faculty, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran

Zahra Ghadbeigi

LLM, International Law, Human Right Faculty, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran

Abstract

The proliferation of Coronavirus around the world and the need to maintain the health of individuals in society have forced many governments to impose restrictions on citizens' rights by imposing social distances, quarantine and closure of educational, economic and sports centers. One important action of governments in combating the spread of coronavirus is the digital tracking of people infected by coronavirus in some countries. This article seeks to answer the following questions. First of all, due to application of this policy in which aspect or aspects of protection of privacy can the states intervene? Second, given that the imposition of restrictions must be done where necessary, the question arises as to whether the restrictions imposed as a result of the digital tracking of people infected or suspected of having the corona virus and its transmission to other members of the community were commensurate with the need to maintain the health of members of the community. An examination of the various measures taken in countries around the world shows that the restrictions imposed on privacy can be justified by simultaneously respecting the health of the citizens of the community as well as the provisions of international human rights law.

Keywords: Quaid 19 virus, Right to Privacy, Right to Health, International Covenant on Civil and Political Rights, European Court of Human Rights.

* Corresponding Author: s.azizi@basu.ac.ir

How to Cite: Azizi, S., Ghadbeigi, Z., "The Conflict between Citizens' Right to Privacy and the State's Right to Digitally Tracking People Infected or Suspected of Transmitting the Covid-19 Virus", The Quarterly Journal of Public Law Research, 24(76), (2022), 9-42. Doi: 10.22054/QJPL.2021.52794.2417.

تزاحم حق شهروندان بر حفظ حریم خصوصی با حق دولت در ردیابی دیجیتال افراد مبتلا و یا مشکوک به انتقال بیماری کووید-۱۹

استاد حقوق بین‌الملل، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

ستار عزیزى *

دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بوعلی

زهرا قدیگی

سینا، همدان، ایران

چکیده

شیوع بیماری کرونا در سراسر جهان و لزوم حفظ سلامت افراد جامعه، بسیاری از دولت‌ها را ناچار ساخت تا با اعمال سیاست فاصله‌گذاری اجتماعی از جمله با اعمال قرنطینه و تعطیلی برخی فعالیت‌های اقتصادی، ورزشی و اجتماعی محدودیت‌هایی را بر حقوق شهروندان وضع کنند. یکی از مهم‌ترین اقدامات دولت‌ها در مبارزه با شیوع ویروس کرونا، ردیابی دیجیتال افراد مبتلا و یا مشکوک به ویروس کرونا در برخی کشورها می‌باشد. در این مقاله به چند پرسش مهم پاسخ داده می‌شود. سوال اول این است که اعمال این محدودیت‌ها به دخالت دولت در کدام یک از جوانب حق بر حفظ حریم خصوصی منجر شده است؟ سوال دوم آن است که آیا محدودیت‌های اعمال شده در نتیجه ردیابی دیجیتال افراد مبتلا و یا مشکوک به ویروس کرونا و انتقال آن به دیگر افراد جامعه با ضرورت حفظ سلامت افراد جامعه تناسب داشته است یا نه؟ بررسی اقدامات مختلف انجام شده در کشورهای جهان نشان از آن دارد که محدودیت‌های اعمال شده در حوزه حریم خصوصی با توجه به رعایت حفظ سلامت شهروندان جامعه قابل توجیه بوده و منطبق با رعایت مقررات حقوق بین‌الملل بشر می‌باشد.

واژگان کلیدی: کووید-۱۹، حق بر حریم خصوصی، حق بر سلامت، ردیابی دیجیتال افراد مشکوک به کرونا، دیوان اروپایی حقوق بشر.

مقدمه

انسان با وجود آنکه مدنی بالطبع است و بدون ارتباط و زندگی جمعی نمی‌تواند به زیست شایسته خود ادامه دهد، در عین حال علاقمند است که قلمرو تنهایی و خلوت او از سوی دیگران مورد احترام قرار گیرد و به آن دست‌اندازی نشود. بنابراین تردیدی نیست که احترام به حریم خصوصی افراد، یکی از بنیادی‌ترین و اساسی‌ترین حقوق انسان‌هاست که از انسان‌ها در برابر مداخله حکومت و دیگر اشخاص حمایت می‌کند و با کرامت انسانی ارتباط تنگاتنگ دارد. در عین حال ممکن است حفظ منافع جمعی جامعه، اتخاذ اقداماتی را ایجاب نماید که محدودیت بر قلمرو حقوق خصوصی را در بر داشته باشد.

با شروع بیماری «کووید ۱۹»^۱ موسوم به کرونا و با توجه به اینکه در ماه‌های آغازین شیوع این بیماری، هیچ واکسنی برای پیشگیری از آن با موفقیت تولید نشده است، برای کاهش آسیب‌های مرتبط با آن اتخاذ اقدامات بهداشتی عمومی برای کنترل شیوع جهانی ویروس ضروری است.^۲ به منظور پیشگیری و توقف شیوع این بیماری ممکن است اقداماتی از سوی دولت‌ها در ردیابی افراد بیمار و یا افرادی که ممکن است با بیمار در تماس باشند انجام شود. در حالی که برخی از این اقدامات ممکن است جهت کاهش شیوع این بیماری، معقول و امیدوارکننده به نظر برسد اما اعمال نظارت گسترده در پیوند با حفظ بهداشت عمومی می‌تواند این تهدید را به دنبال داشته باشد که ساختارها و شیوه‌های ضددموکراتیکی تولید شود که به صورتی مداوم، حق بر حریم خصوصی را تضعیف نمایند.

رعایت مسائل مختلف حقوق بشری از جمله حق بر حریم خصوصی بعنوان یکی از بنیادی‌ترین این حقوق مطرح می‌شود. حق بر حریم خصوصی یکی از اصول و آزادی‌های بنیادینی است که همواره در اسناد بین‌المللی حقوق بشری از جمله در ماده ۱۲ اعلامیه جهانی حقوق بشر، ماده ۱۷ میثاق حقوق مدنی و سیاسی، ماده ۸ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر، ماده ۱۱ کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر و همچنین ماده ۱۸ اعلامیه

1. COVID-19.

2. Veena Dubal, The Expansion of Mass Surveillance to Stop Coronavirus Should Worry Us All, 18 Apr 2020, The Guardian, available at: www.theguardian.com, Last Visited: 9 May (2020).

اسلامی حقوق بشر قاهره به آن اشاره شده است.^۱ در پی اقدامات محدودکننده دولت‌ها، این نگرانی کلی در سراسر جهان بوجود آمده است که قوانین ملی تنظیم شده در خصوص نظارت بر ارتباطات خصوصی به مداخله غیرقانونی و خودسرانه در حریم خصوصی اشخاص منجر شود. بویژه آنکه نظر به پیشرفت‌ها و تحولات در فناوری، امکانات و فرصت‌های بیشتری برای دولت‌ها جهت دخالت در حریم خصوصی افراد ایجاد شده است^۲ و حقوق بشری انسان‌ها در معرض نقض از سوی دولت‌ها می‌باشد. لذا ضروری است میان حفظ سلامت افراد جامعه و لزوم رعایت حق حریم خصوصی افراد تعادل برقرار گردد.

این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی پس از توضیح مفهوم و دامنه حق بر حفظ حریم خصوصی، درصدد یافتن پاسخ برای این سؤالات است که اولاً در نتیجه اعمال سیاست فاصله‌گذاری اجتماعی بویژه از طریق ردیابی دیجیتال افراد مبتلا و یا مشکوک به انتقال ویروس کووید ۱۹، دولت در کدام جنبه و یا جوانب حق بر حفظ حریم خصوصی دخالت می‌کند؟ ثانیاً با توجه به آنکه اعمال محدودیت‌ها می‌بایست در حد ضرورت انجام شود یا بعبارت دیگر، محدودیت برقرار شده با خطری که در صورت عدم اعمال محدودیت جامعه را تهدید می‌کرد متناسب باشد، این سوال مطرح می‌شود که آیا محدودیت‌های اعمال شده در نتیجه طرح اعمال این محدودیت با ضرورت حفظ سلامت افراد جامعه تناسب داشته است یا نه؟ این مقاله به سه بخش تقسیم شده است. در بخش اول مقاله حق بر حفظ حریم خصوصی تعریف و عناصر و مؤلفه‌های آن ذکر شده است. در بخش دوم توضیح داده شده است که در چه مواردی و با رعایت چه شرایطی می‌توان در حریم خصوصی اشخاص مداخله کرد و سپس در بخش سوم مقاله، اثرات سیاست ردیابی دیجیتال افراد مبتلا و یا مشکوک به انتقال ویروس کووید ۱۹ بر قلمرو حریم خصوصی و مشروعیت این محدودیت‌ها در رابطه با حفظ حریم خصوصی افراد مورد بررسی قرار می‌گیرد. نظر به اینکه آرای دیوان اروپایی حقوق بشر و کمیته حقوق بشر در

1. L.Yu. Fomina, "Protection of the Right to Respect for Private and Family Life in European Court of Human Rights", European Research Studies, Vol. 19, (2016), at 98.

2. Badala Tachilisa Balule & Bojosi Otlhogile, "Balancing the Right to Privacy and the Public Interest: Surveillance by the State of Private Communications for Law Enforcement in Botswana", Statute Law Review, Vol. 37, (2016), at 20.

واقع به ترتیب توضیح گر و مفسر متن کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و میثاق حقوق مدنی و سیاسی هستند لذا جهت تبیین بهتر بحث از رویه مراجع مذکور در این مقاله استفاده شده است.

۱. مفهوم و گستره حق بر حریم خصوصی

حریم در اصل واژه‌ای عربی و از ریشه «حرم» است که به معنای منع و تشدید است. کلمه حریم گاه به مال اضافه می‌شود و گاه به انسان. در صورتی که کلمه حریم به مال اضافه شود به معنای «اطراف و پیرامون» است همانند حریم چاه که به معنای زمین اطراف آن است. در صورتی که واژه حریم به انسان اضافه شود به معنای چیزی است که باید از آن دفاع کرد و به خاطر آن جنگید. حریم به این معنا؛ جان، آبرو، اهل و عیال و مال انسان را شامل می‌شود.^۱

مفهوم اصطلاحی حریم خصوصی در دوران مدرن بتدریج از مفهوم لغوی آن فاصله گرفته است. تبیین چیستی و ماهیت مفهوم «حریم خصوصی»^۲ یا «زندگی خصوصی»^۳ بسیار دشوار بنظر می‌رسد. واژه Privacy از کلمه لاتین Privatus به معنی جدا شدن از بقیه و یا محروم شدن از چیزی ریشه گرفته است و به معنای توانایی یک فرد یا گروه برای جدا کردن خود و یا اطلاعات مربوط به خود است.^۴ در فرهنگ لغت «آکسفورد»، واژه Privacy به معنای حق "تنها به حال خود و بدون مزاحم رها شدن" آمده است.^۵ در این بخش از مقاله، مفهوم و گستره حریم خصوصی از منظر کمیته حقوق بشر و دیوان اروپایی حقوق بشر بررسی می‌شود زیرا در مقام مقایسه با دیگر نهادهای شبه قضایی و قضایی، پرونده‌ها و قضایای بیشتری در این ارتباط با نقض این حق در نهادهای مذکور مطرح شده است.

۱. مصطفی اسکندری، «ماهیت و اهمیت حریم خصوصی»، فصلنامه حکومت اسلامی، شماره ۴، (۱۳۸۹)، صص ۱۴۸-۱۴۹.

2. The Right to Privacy.

3. Private Life.

۴. لایلا افشار و علی نعمتی، «حریم خصوصی در پرونده‌های معطوف به انسان بر مبنای آموزه‌های اسلامی»، فصلنامه راهبرد فرهنگ، شماره ۸۹، (۱۳۸۹)، ص ۶۰.

5. Jonathan Law and Elizabeth A. Martin, *A dictionary of Law*, Fourth Edition (New York: Oxford University Press, 1997) at 354.

۱-۱. تعریف حق بر حریم خصوصی

اصطلاحات و واژگان «حریم خصوصی» یا «زندگی خصوصی»، مفاهیمی فربه هستند که در قالبی جامع و مانع قرار نمی‌گیرند.^۱ بعضاً این عبارت را به تمایل به برخورداری از خلوت، روابط صمیمی با دیگران، ناشناس ماندن و یا عدم افشای درونیات شخصی تعبیر می‌کنند.^۲ همچنین برخی این عبارت را در قالبی موسّع به «حق تنها ماندن»^۳ و برخی در شکل مضیق، آن را به حق کنترل «اطلاعات شخصی»^۴ تعریف نموده‌اند. اما این اصطلاح باید بتواند حاوی تمامی ویژگی‌های جسمی و روانی یک فرد بوده و جنبه‌های مختلف هویتی او در ارتباط با خود و دیگر افراد جامعه را شامل شود.^۵ در واقع حریم خصوصی می‌تواند بعنوان یک انتخاب، یک کارکرد ویژه، یک تمایل، یک حق، یک وضعیت و یا یک ضرورت و نیاز تأویل گردد.

لازم بذکر است که حق خلوت و حریم خصوصی در قرن نوزدهم میلادی در یک روند و مسیر یکسان و مشابه تحت لوای حق مالکیت توسعه پیدا کرد.^۶ شاید از این‌روست که در کنار حمایت از حق بر حفظ حریم خصوصی در ماده ۱۷ میثاق حقوق مدنی و سیاسی، ماده ۸ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و ماده ۱۱ کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر از حق اشخاص بر منع مداخلات خودسرانه دیگر افراد و دولت‌ها در خانه و اقامتگاه نام برده شده است.

در سال ۱۸۹۰ دو نفر به نام *ساموئل وارن* و *لوئیس براندیس* با چاپ مقاله‌ای با عنوان «حق تمتع از خلوت» که در نشریه حقوقی *هاروارد منتشر شد*، پیشنهاد دادند که باید حق

1. Niemietz v Germany (App no 13710/88) ECHR 16 December 1992, para.29.
2. David Harris & Sarah Joseph, *The International Covenant on Civil and Political Rights and United Kingdom Law* (Oxford: Oxford University Press, 1995) at 333.
3. Samuel Warren & Louis Brandeis, *The Right to Privacy* (Boston: Harvard Law Preview Publishing Association, 1890) at 193.
4. Alan F. Westin et al, *Privacy and Freedom* (New York: Athenaeum, 1967) at 7.
5. Ivana Roagna, *Protecting the Right to Respect for Private and Family Life under the European Convention on Human Rights* (Strasbourg: Council of Europe, 2012) at 12.
۱۵. ابراهیم موسی‌زاده و فهیم مصطفی‌زاده، «نگاهی به مفهوم و مبانی حق بر حریم خصوصی در نظام حقوقی عرفی»، فصلنامه دانش حقوق عمومی، شماره ۲، (۱۳۹۱)، ص ۴۷.

خلوت بصورت مجزا از حق مالکیت به رسمیت شناخته شود و مورد حمایت قرار گیرد^۱ که از این دو نفر با عنوان مبدعان مفهوم مدرن حق بر حریم خصوصی یاد می‌شود. آن‌ها اظهار داشتند که سختی و پیچیدگی زندگی و وابستگی ناشی از پیشرفت تمدن، دوری گزیدن انسان از دنیا را گاهی اوقات ضروری می‌سازد زیرا انسان به انظار عمومی حساس تر شده و تنهایی و خلوت برایش اهمیت اساسی پیدا کرده است. در نتیجه، پیشنهاد نویسندگان آن بود که تعرض به حقوق خلوت و حریم خصوصی بعنوان یک شبه جرم جدید به رسمیت شناخته شده و بایستی آن را از ضربه زدن به شهرت و حیثیت و آبرو، مجزا و متمایز دانست. وارون و براندیس معتقد بودند که جریحه‌دار شدن احساسات انسانی به جهت نقض حریم خصوصی او، چه بسا اهمیتی کمتر از تعرض مستقیم به تمامیت جسمانی او ندارد.^۲

یکی از حقوقدانان، حریم خصوصی را «تمایل هر یک از اشخاص به داشتن فضای فیزیکی که بتوانند در آن از مداخله، مزاحمت، اضطراب و آشفتگی یا پاسخگویی آزاد باشند و تلاش برای کنترل زمان و شیوه افشای اطلاعات شخصی درباره خود» تعریف کرده است.^۳

ایراد وارده بر این تعریف آن است که وی تنها به یکی از مصادیق حریم خصوصی اشاره کرده است که آن نیز محدوده فیزیکی یا حریم منزل یا مسکن است، در صورتیکه حریم خصوصی دارای مصادیق دیگری غیر از حریم منزل و مسکن نیز می‌شود.^۴ در واقع توسعه نانو فناوری در چند دهه اخیر، تأثیرات عمیقی بر حوزه و قلمرو حریم خصوصی

۱. همان، ص ۴۸.

2. Warren, op. cit. at 195.

3. Robert Ellis Smith, *Privacy and Curiosity from Plymouth Rock to the Internet* (TX, U.S.A: Privacy Journal, 2004), at 342.

۴. علی مشهدی و سجاد محمدلو، «مطالعه تطبیقی مفهوم و معیار حق حریم خصوصی؛ رویکرد عرفی و فرهنگی»، فصلنامه پژوهش‌های حقوق تطبیقی، شماره ۲، (۱۳۹۵)، ص ۱۲۷.

داشته است.^۱ کما آنکه با توسعه شبکه تلفن همراه، شرکت‌های مربوطه می‌توانند فناوری لازم را جهت انتقالات مشترکان و یا رفت و آمد آن‌ها در اختیار دولت‌ها قرار دهند.^۲ حقوق‌دان دیگری این تعریف را ارائه کرده است: «حریم خصوصی، قلمرویی از زندگی هر فرد است که آن فرد، نوعاً و عرفاً یا با اعلان قبلی انتظار دارد دیگران بدون رضایت وی به اطلاعات راجع به آن قلمرو، دسترسی نداشته باشند یا به آن قلمرو وارد نشوند یا نگاه یا نظارت نکنند یا به هر صورت دیگری، وی را در آن قلمرو مورد تعرض قرار ندهد».^۳

در بند اول ماده ۲ لایحه حریم خصوصی که در زمان دولت هفتم از سوی کمیسیون لوایح دولت تهیه و به مجلس ارائه شده بود نیز در تعریف حریم خصوصی قید شده بود: «حریم خصوصی، قلمرویی از زندگی هر شخص است و آن شخص عرفاً یا با اعلان قبلی در چارچوب قانون، انتظار دارد دیگران بدون رضایت وی بدان وارد نشوند یا بر آن نظارت نکنند، یا به اطلاعات راجع به آن دسترسی نداشته باشند، یا آن قلمرو را مورد تعرض قرار ندهند. جسم، البسه و اشیا همراه افراد، اماکن خصوصی و منازل، محل‌های کار، اطلاعات شخصی و ارتباطات خصوصی با دیگران، حریم خصوصی محسوب می‌شوند».^۴

در واقع به جهت ضرورت انطباق با نیازهای مختلف زمان و مکان، ارائه تعریفی منجز و قطعی از مفهوم حریم خصوصی امکان‌پذیر نیست. از این‌روست که مفهوم حریم خصوصی در میثاق و کنوانسیون اروپایی حقوق بشر مبهم باقی مانده است.^۵ زیرا مفهوم، مصادیق و قلمرو حریم خصوصی را می‌توان با فرهنگ حاکم بر آن جامعه و نوع

۱. محمد راسخ و فاطمه دومانلو، «نانوفناوری و حریم خصوصی: نگاه اخلاقی و حقوقی»، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، شماره ۱، (۱۳۹۵)، ص ۲۰.

۲. حمید شهریاری، «حریم خصوصی و جامعه اطلاعاتی»، فصلنامه علمی - پژوهشی دانشگاه قم، شماره‌های ۳ و ۴، (۱۳۸۲)، ص ۱۰۶.

۳. باقر انصاری، حقوق حریم خصوصی (تهران: انتشارات سمت، ۱۳۹۰) ص ۳۸.

۴. یونس فتحی و خیراله شاهمرادی، «گستره و قلمرو حریم خصوصی در فضای مجازی»، مجله حقوقی دادگستری، شماره ۹۹، (۱۳۹۶)، ص ۲۳۳.

۵. سارا جوزف و همکاران، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی: دعاوی، آموزه‌ها، تفاسیر، ترجمه سید قاسم زمانی، جلد دوم، چاپ اول (تهران: شهر دانش ۱۳۹۵) ص ۲۷.

حکومت حاکم بر یک جامعه مرتبط دانست. از این نظر برحسب اینکه فرهنگ حاکم بر یک جامعه یک فرهنگ مذهبی یا غیرمذهبی و نظام حاکم بر یک جامعه، یک نظام سیاسی استبدادی و توتالیتر یا دموکراتیک باشد مفهوم و قلمرو حریم خصوصی می‌تواند موسع یا مضیق باشد.^۱ مثلاً در جوامع غربی در مقام مقایسه با جوامع شرقی اهمیت بیشتری به حریم خصوصی و خلوت افراد داده می‌شود. زیرا در جوامع شرقی، انسان هویت خود را در رابطه با افراد خانواده، قبیله و جامعه خود تعریف می‌کند. جالب توجه است که حتی در زبان عرفی و سنتی ژاپن مفهوم حریم خصوصی وجود ندارد^۲ و نیز در کنوانسیون آفریقایی حقوق بشر هیچ اشاره‌ای به حریم خصوصی افراد نشده است.^۳

۲-۱. مصادیق حریم خصوصی

تعرفی اجمالی از حق بر حریم خصوصی به این شرح است: «رهایی از مداخلات غیرموجه و غیرمدلل در فعالیت‌هایی که جامعه آن را داخل در حریم استقلال شخصی هر فرد می‌داند»^۴ اما این تعریف، مصادیق حریم خصوصی را بیان نمی‌کند. دیوان اروپایی حقوق بشر نیز اعلام کرده است که نه لازم می‌بیند و نه ممکن می‌داند که مفهوم «زندگی خصوصی» تعریف شود.^۵

در مذاکرات مقدماتی تدوین میثاق نیز هیچ بحثی در خصوص تعیین مصادیق مندرج در ماده ۱۷ در نگرفت. علاوه بر این رویه، کمیته حقوق بشر در رسیدگی به شکایات فردی راجع به ماده ۱۷ هیچ کمکی به تبیین این عبارت نکرده است.^۶ کمیته در تفسیر عام

۱. منصور رحمدل، «حق انسان بر حریم خصوصی»، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، شماره ۷۰، (۱۳۸۴)، ص ۱۲۱.

۲. علی مشهدی و سجاد محمدلو، همان، ص ۴۴.

۳. علیرضا تقی‌پور، «رعایت حریم منزل، مکاتبات و مکالمات در رویه دیوان اروپایی حمایت از حقوق بشر با نگاهی به قانون آیین دادرسی کیفری ایران»، فصلنامه اخلاق زیستی، شماره ۲۱، (۱۳۹۵)، ص ۱۸۲.

4. Elizabeth Wilborn, "Revisiting the Public/Private Distinction: Employee Monitoring in the Workplace", *Georgia Law Review*, Vol. 32, (1998), at 825.

5. Niemietz, op.cit., para. 65.

6. Manfred Nowak, *UN Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary* (Germany: Engel, 1993) at 294.

خود نیز از تعریف حریم خصوصی خودداری کرده است.^۱ دیوان اروپایی حقوق بشر نیز تاکنون عامدانه از ارائه تعریفی جامع در خصوص زندگی خصوصی ممانعت کرده است.^۲ یکی از شیوه‌های مقبول در تعریف مفهوم حریم خصوصی، میزان دسترسی به شخص ذینفع در حفظ حریم خصوصی در ابعاد مختلف زندگی اوست. به نظر می‌رسد که حریم خصوصی دارای پنج بُعد است.

بعد اول آن است که دیگران به خلوت و تنهایی فرد دسترسی فیزیکی نداشته باشند و حوزه تنهایی و مکانی او نقص نگردد. بنابراین انسان‌ها در برابر تفتیش، بازرسی و کنجکاوی دیگران می‌بایست در امان باشند زیرا تجسس در این حوزه به دیگران ارتباطی ندارد مثلاً دیگران نباید به داخل اتاقی نگاه کنند که پنجره آن به طرف خیابان باز است.^۳ بنابراین این بعد ناظر بر حق خلوت است یعنی آنجا که مردم می‌توانند از بازرسی دقیق و موشکافانه و احتمالاً نکوهش درباره امور شخصی خود رها و آزاد باشند.^۴

بعد دوم آن است که به محرمانگی اطلاعات شخص ذینفع خدشه‌ای وارد نشود. بنابراین هنگامی که شخص نتواند مخبره اطلاعات راجع به خویش یا استفاده از آن اطلاعات را که در عرصه عمومی قابل دسترسی نیست کنترل کند، حریم خصوصی او نقض شده است.^۵ مثلاً اطلاعاتی همچون سن، قد، وزن و یا اطلاعات مربوط به میزان دارایی در حوزه حریم خصوصی قرار می‌گیرد.^۶ از سوی دیگر سایر اطلاعاتی نیز که انسان بصورت روزمره با دیگران رد و بدل می‌کند و یا برای خود ضبط می‌کند مانند مکاتبات، مکالمات و نوشته‌های افراد نیز می‌بایست از تعرض مصون باشند.

1. New Zealand Human Rights Commission, *Privacy, Data and Technology: Human Rights Challenges in the Digital Age*, (2018), at 8. available at: <https://thehub.swa.govt.nz/resources/privacy-data-and-technology-human-rights-challenges-in-the-digital-age/>.

2. Ursula Kilkelly, *A Guide to the Implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights* (Germany: Council of Europe, 2003) at 10.

3. Jeffery Reiman, *Privacy, Intimacy and Personhood, Philosophy on Public Affairs*, No.1 (USA: Princeton University Press, 1979) at 52.

۴. هلن نیسن بام، «حمایت از حق خلوت آدمیان در عصر اطلاعات»، ترجمه عباس ایمانی، مجله پژوهش‌های حقوقی، شماره دوم، (۱۳۸۱)، ص ۵۳.

5. Ruth Gavison, "Privacy and the Limits of Law", *The Yale Law Journal*, Vol. 89, No. 3, (1980), at 54.

۶. کارل هارلو، شبه جرم، ترجمه کامبیز نوروزی (تهران: نشر میزان، ۱۳۸۳) ص ۵۲.

بعد سوم حریم خصوصی به روابط جنسی افراد مربوط می‌شود مثلاً کمیته حقوق بشر معتقد است «اعمال جنسی توأم با رضایت که در زندگی خصوصی افراد رخ می‌نماید، داخل در مفهوم حریم خصوصی می‌باشد».^۱ دیوان اروپایی حقوق بشر نیز در یکی از آرای خود در سال ۱۹۹۲ خاطر نشان می‌سازد: «محدود کردن مفهوم زندگی خصوصی به قلمرو درونی که در آن فرد مربوطه به دلخواه خود زندگی کند و جهان خارج را کاملاً از قلمرو دایره زندگی داخلی بیرون کند، بسیار مضیق و محدود است. بنابراین احترام به زندگی خصوصی همچنین بایستی تا درجه معینی مشتمل بر حق ایجاد و توسعه روابط با دیگر انسان‌ها نیز باشد».^۲ بنابراین عناصری نظیر هویت و تمایلات جنسی نیز در قلمرو حق بر حریم خصوصی قرار می‌گیرد.^۳ در عین حال هر رابطه جنسی که پشت درهای بسته انجام می‌شود لزوماً در قلمرو حریم خصوصی قرار نمی‌گیرد. در پرونده‌ای علیه بریتانیا در دیوان اروپایی حقوق بشر، شاکیان در رفتارهای سادومازوخیستی همراه با توافق مشارکت داشتند که برای لذت جنسی انجام می‌دادند و دیوان این رابطه را در قلمرو حریم خصوصی تشخیص نداد.^۴

بعد چهارم حریم خصوصی در رویه دیوان اروپایی حقوق بشر و کمیته حقوق بشر به قلمرویی از روابط انسان‌ها با یکدیگر مربوط می‌شود که در حوزه زندگی خانوادگی قرار نمی‌گیرند اما می‌توانند در حوزه زندگی و حریم خصوصی قرار گیرند مثلاً روابط میان کودکان با والدینی که برای مدت معینی سرپرستی او را برعهده گرفته و از او مراقبت می‌کنند.^۵

و **بعد پنجم** احترام به گمنامی شخص است. اگر فردی در کانون توجه قرار گیرد ممکن است حریم خصوصی خود را از دست دهد.^۶ موضوع توجه خبرنگاران به زندگی

۱. جوزف و همکاران، همان، ص ۴۹.

2. Niemietz. op.cit., para. 29.

3. Dudgeon v the United Kingdom (App no 7525/76) ECHR 22 October 1981.para.51-53.

4. Laskey, Jaggard and Brown v. the United Kingdom (Application no. 21627/93; 21628/93; 21974/93) ECHR 19 February 1997, Para. 36.

5. X.v Switzerland (App no 16744/14) ECHR 26 January 2017, para. 248.

6. Ronald Leenes & Bert-Jaap Koops, "Code and Privacy or How Technology is Slowly Eroding Privacy", Amsterdam-Netherland Tilburg University, (2004), at 178.

خصوصی اشخاص مشهور و معروف مانند سلبریتی‌ها در این حوزه قرار می‌گیرد. البته تا زمانی که خود افراد مشهور جنبه‌های مختلف زندگی خصوصی و خانوادگی را شخصاً در اختیار خبرگزاری‌ها قرار می‌دهند، موضوع در حوزه حریم خصوصی قرار ندارد اما هنگامی که خبرنگاری بدون رضایت افراد مشهور به دنبال تجسس و کسب اخبار و گرفتن عکس از آن اشخاص باشد، موضوع مداخله در حریم خصوصی قابل طرح است.^۱ به نظر می‌رسد که ردیابی دیجیتال شهروندان جامعه از طریق گوشی همراه آن‌ها مداخله در ابعاد اول، دوم و پنجم حریم خصوصی شهروندان می‌باشد. هر انسانی حق دارد تا دیگران به خلوت و تنهایی فرد دسترسی فیزیکی نداشته باشند و حوزه تنهایی و مکانی او نقض نگردد. همچنین هر شهروندی محق است تا به محرمانگی اطلاعات شخص ذینفع خدشه‌ای وارد نشود و نیز هر کس حق دارد تا گمنام باقی بماند و هویت او فاش نگردد. در بخش دوم مقاله، پس از توضیح اقدامات دولت‌ها در ردیابی دیجیتال افراد مبتلا و یا مشکوک به انتقال ویروس کرونا، تزامم این اقدام دولت‌ها با حفظ حریم خصوصی شهروندان بررسی و مشروعیت این اقدام در نظام حقوق بین‌الملل بشر مورد سنجش و ارزیابی قرار می‌گیرد.

۲. اقدامات دولت‌ها در ردیابی دیجیتال افراد مبتلا و یا مشکوک به انتقال

ویروس کرونا

همگان شاهد هستند که بیماری کووید ۱۹ به سرعت در سرتاسر جهان گسترش یافته و مستقیماً یا غیرمستقیم بر هر جامعه‌ای تأثیر گذاشته است. کشورها در حال تلاش هستند تا از هر وسیله‌ای برای مقابله با این بیماری استفاده کنند و مانع از گسترش سریع آن شوند. از این رو تدابیر شدید بهداشتی و اجتماعی توسط همه کشورها اعمال شده است. اعمال محدودیت‌ها جهت مبارزه با ویروس کرونا عموماً تحت عنوان مجموعه اقداماتی انجام می‌شود که از آن با عنوان «فاصله‌گذاری اجتماعی»^۲ یاد می‌شود. اقدامات فاصله‌گذاری

۱. گاهی سلبریتی‌ها، عکس‌های شخصی خود را جهت کسب پول در اختیار نشریات قرار می‌دهند مثلاً جنیفر لویز اولین عکس دوقلوهایش را در ازای مبلغ ۲۵ میلیون دلار در اختیار مجله «مردم» قرار داد. ر. ک امیر مقامی و نادیا عطاران، «موازنه افشای حریم خصوصی خانوادگی چهره‌های مشهور در رسانه‌ها و آزادی بیان در رویه نهادهای قضایی»، فصلنامه مطالعات حقوق عمومی، شماره ۲، (۱۳۹۸).

2. Social Distance.

اجتماعی شامل رویکردهایی است که با هدف کاهش حداکثری تماس نزدیک افراد جامعه با یکدیگر انجام می‌شود. این اقدامات شامل قرنطینه خانگی بویژه برای افراد بیمار یا کسانی که مشکوک به ابتلا به ویروس کرونا هستند (به مدت ۱۴ روز)، ممنوعیت تماس نزدیک با دیگران و حفظ فاصله حداقلی دو متری، ممنوعیت ملاقات با دوستان یا آشنایان مسن جز در موارد ضروری، پوشیدن دستکش و ماسک، ممنوعیت انجام سفر غیرضروری، لغو هرگونه دورهمی‌ها و مراسمات، اجتماعات و تجمعات، عدم حضور در تفرجگاه‌ها و پارک‌ها، تعطیلی مدارس و دانشگاه‌ها، مغازه‌ها و مراکز مذهبی و دیگر اقدامات مشابه است.^۱

یکی از مصادیق مهم اعمال محدودیت توسط دولت‌ها بر حریم خصوصی شهروندان جامعه به ردیابی دیجیتال افراد مبتلا به ویروس کرونا مربوط می‌شود که موضوع این مقاله است. در حالی که افزایش بی‌وقفه ویروس کرونا در ماه‌های اخیر، روند پیشرفت تحقیقات علمی را به ورطه آزمون و خطا کشیده، ساخت و راه‌اندازی برنامه‌های ردیاب کرونا یکی از امیدهای کارشناسان برای مقابله و کنترل زنجیره انتقال این بیماری است. همچنین ممکن است در آینده نزدیک، دولت‌ها برای شناسایی و ردیابی اماکنی که افراد مبتلا به کرونا به آنجا مراجعه کرده و یا می‌کنند از فناوری «آرفید» استفاده کنند. این فناوری در پاسخ به نیاز شناسایی اشیا از راه دور بوجود آمد.^۲ در دهه ۱۹۶۰ نخستین تراشه‌ها در آزمایشگاه‌های تحقیقاتی ساخته شدند و در دهه بعد دولت آمریکا از آنها استفاده کرد. در دهه ۱۹۸۰ با استفاده از تراشه‌ها و برچسب‌های آرفید برای ردیابی اموالی که مدیریت آن‌ها دشوار بود مانند حیوانات مزرعه و واگن‌های راه‌آهن استفاده شد.^۳ ابتدایی‌ترین و بیشترین کاربرد فناوری آرفید در صورت‌برداری اموال است. بارکدها اگرچه مدت‌هاست به بازار راه یافته‌اند و هزینه تولید آن‌ها بسیار پایین است اما رفته‌رفته جای خود را به برچسب‌های آرفید می‌دهند. بزرگترین محدودیت بارکد این است که برای خواندن آن باید کالا به طور مستقیم مقابل بارکدخوان قرار گیرد در نتیجه برای صورت‌برداری از دفترهای موجود در یک فروشگاه، لازم است آن‌ها یک به یک در

1. WHO, Surveillance Strategies for COVID-19 Human Infection, may 2020, available at: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/332051>.

۲. راسخ و دومانلو، همان، ص ۲۰.

۳. همان، ص ۲۰.

مقابل بارکدخوان قرار گیرند ولی با استفاده از برچسب‌های آرفید اطلاعات کالاها به آسانی و دقیق ثبت شده و به‌روز خواهد بود. کافیت یک داده‌خوان در فاصله مناسبی از کالاها قرار داده شود تا به محض جابجایی یک کالا، اطلاعات مربوط در کامپیوتر به‌روز و ذخیره شود.^۱

از سال ۲۰۰۱ میلادی به این سو با تولید ریزتراشه یا ریزتراشه آرفید امکان کاشت ریزتراشه در درون بدن انسان نیز فراهم شده است. تراشه‌ها در شیشه‌هایی به اندازه تقریبی یک دانه برنج جاسازی و درون بافت چربی زیر ماهیچه سه سر تزریق می‌شوند. این تراشه حاوی یک شماره شناسایی است. برخی از شرکت‌ها از این روش برای نظارت بر ورود و خروج کارکنان خود و نیز دسترسی آن‌ها به محدوده‌های امنیتی استفاده می‌کنند. همچنین پیشنهاد شده است از تراشه‌ها برای ثبت سابقه پزشکی افراد بکار گرفته شود و بدین سان هنگامی که فرد بیهوش است یا در شرایطی نیست که بتواند اطلاعات لازم را در اختیار گروه پزشکی بگذارد، سابقه پزشکی او در دسترس خواهد بود.^۲

ممکن است از همین فناوری برای ردیابی افراد مشکوک به ویروس کرونا و یا حتی همگان استفاده شود تا در صورت ابتلا به این بیماری، اماکنی که او به آنجا رفت و آمد داشته است ثبت شده و از این اطلاعات برای تحقیق در مورد کسانی که با او تماس داشته‌اند استفاده گردد تا ببینند آیا این افراد نیز به ویروس مبتلا شده‌اند یا خیر؟ جهت مهار شیوع کرونا از این تکنولوژی و فناوری‌های مشابه در چند کشور استفاده شده است. در ابتدا اقدامات چند دولت مهم در این خصوص توضیح داده شده و سپس قانونی بودن اعمال این سیاست‌ها که عمدتاً ناقض حریم خصوصی افراد محسوب می‌شوند بررسی می‌شوند.

۲-۱. عملکرد دولت‌ها

نظر به اینکه تلفن‌های همراه در غالب موارد بعنوان یک وسیله ضروری همراه انسان حمل می‌شوند لذا امروزه بسیاری از کشورها از ابزارهای نظارت دیجیتال بعنوان ابزاری برای اعمال کنترل اجتماعی استفاده می‌کنند تا از عبور و مرور شهروندان بویژه افراد آلوده،

۱. همان، ص ۲۱.

۲. همان، ص ۲۱.

کسب اطلاع نمایند.^۱ همچنین در این رابطه ممکن است دولت‌ها از فناوری‌های مورد استفاده سازمان‌های امنیتی نیز بهره گیرند زیرا مسئولان بهداشتی و اجرایی در استفاده از هر ابزاری به منظور جلوگیری از شیوع این ویروس اشتیاق دارند.^۲

لیست کشورهایی که در حال توسعه برنامه‌های ردیاب ویروس کرونا هستند یا آن‌ها را ارائه کرده‌اند، گسترده است و طبق بررسی‌های انجام شده نزدیک به ۵۰ دولت اخیراً در حال اجرای آن هستند.^۳ کشورهایی نظیر استرالیا، چین، سنگاپور، ایتالیا، لهستان، کره جنوبی، هند، آلمان و نیوزیلند با کمک اپلیکیشن ردیاب به جنگ کووید-۱۹ رفته و تلاش کردند تا به گونه‌ای فناورانه این ویروس مرگ‌بار را مهار کنند. عملکرد برنامه‌های ردیاب به این صورت است که با استفاده از داده‌های موقعیت مکانی می‌توان به کاربران گوشی‌های همراه هشدار داده شود که در نزدیکی یک فرد مبتلا به سر برده یا می‌برند. به‌رغم نگرانی‌ها در خصوص امکان احراز موقعیت مکانی و اطلاعات هویتی شهروندان، کارشناسان اذعان داشتند که این برنامه‌ها می‌توانند به بهبود ردیابی ارتباط و شناسایی زنجیره ابتلا کمک کنند. این فناوری قطعاً نقاط ضعف دیگری به غیر از حریم خصوصی دارد و یکی از واضح‌ترین آن‌ها این است که به یک پایگاه کاربری بزرگ نیاز دارد.

ضعف دیگری که باید به آن اشاره کرد این است که کشورها به صورت جداگانه در حال توسعه برنامه‌ها هستند و این بدان معناست که همکاری میان دولت‌ها در حال حاضر وجود ندارد. بعنوان مثال اگر یک مسافر سوئیسی از شهر پاریس خارج و وارد شهر زوریخ شده و جواب آزمایش وی در یک مرکز سوئیسی، مثبت شود هیچ اختطاری از طریق سیستم ردیابی ارتباطی فرانسوی برای افرادی که در پایتخت با وی در تماس بوده

1. Goran Radošević, "Privacy in the Time of Corona", (2020), available at: www.karanovicpartners.com, Last Visited at 10 May 2020.

2. Natasha Singer et al., "As Coronavirus Surveillance Escalates, Personal Privacy Plummet", (2020), available at: www.nytimes.com, Last Visited: 6 May 2020.

۳. استفاده ۵۰ کشور از ردیاب ویروس کرونا/ تأثیر این برنامه‌ها بر حریم خصوصی افراد، مهسا نجاتی، ۲ مرداد ۱۳۹۹، خبربان، قابل دسترس در: www.khabarban.com، تاریخ آخرین بازدید: ۲۱ مرداد ۱۳۹۹.

ارسال نمی‌شود. این ممکن است برای مسافران هیچ گزینه دیگری جز نصب چندین برنامه باقی نگذارد که باعث آشفتگی خواهد شد.

۱-۱-۲. استرالیا

یکی از کشورهای پیشتاز در مقابله فناورانه با کرونا، استرالیا است. چرا که این کشور از همان روزهای نخستین شیوع این بیماری طرح ایجاد و توسعه اپلیکیشن ردیاب کرونا را در اولویت قرار داده و در نهایت برنامه خاصی را برای ردیابی افراد مبتلا به کووید ۱۹ طراحی کرده و در اختیار مردم قرار داد. این اپلیکیشن که بر مبنای نرم‌افزار سنگاپوری Tracetgether ساخته شده، در تلفن همراه کاربران نصب و شماره تلفن‌های افراد در تماس با کاربر را ثبت کرده و در اختیار مسئولین بهداشتی می‌گذارد. به این ترتیب مقامات بهداشتی به سهولت افراد مبتلا و ناقل به کرونا را شناسایی کرده و تدابیر لازم برای مهار این بیماری را می‌اندیشند. آخرین آمار منتشر شده نشان می‌دهد که تاکنون بیش از یک میلیون نفر در استرالیا از دانلود این اپلیکیشن استقبال کرده‌اند.

۲-۱-۲. چین

در حال حاضر سیستم جدیدی به نام کد بهداشت^۱ در سراسر کشور چین پیاده شده است. به این معنا که این سیستم حجم عظیمی از داده‌ها را برای ردیابی حرکات کاربران تلفن همراه و شناسایی افرادی که با آن‌ها تعامل داشته‌اند، تجزیه و تحلیل می‌کند و سپس یک یا سه کد رنگی - سبز، زرد یا قرمز - بر اساس تاریخ سفر و مدت زمان حضور در نقاط آلوده، به هر یک از کاربران اختصاص می‌دهد.

در واقع چین از همان ابتدای شیوع کرونا، اپلیکیشن «ردیاب تماس نزدیک^۲» را منتشر کرده و در اختیار شهروندانش قرار داد. کاربران یک کد "QR" را در این نرم‌افزار اسکن کرده و پس از ارائه مشخصات فردی از جمله نام، شماره تلفن و شماره شناسه دولتی، درخواست اطلاعاتی نظیر تماس نزدیک با فرد مبتلا و یا ناقل کرونا کرده و پس

1. Health Code.
2. Close Contact Detector.

از کسب اطلاعات در صورت مشاهده وضعیت مشکوک، خود را به مراکز پزشکی برای انجام تست کرونا معرفی می‌کردند. رنگ کدهای کیو آر، آزادی افراد برای جابجایی و سفر را نیز تعیین می‌کند؛ بدین ترتیب که دارندگان کد سبز مجاز به سفر در استان‌ها بوده، دارندگان کد کهربایی رنگ، مجاز به مسافرت نبوده و دارندگان کد قرمز نیز تحت درمان و قرنطینه قرار می‌گیرند.^۱

۳-۱-۲. سنگاپور

اپلیکیشن «ردیابی همگانی»^۲ در سنگاپور با تبادل سیگنال‌ها از راه دور، بین تلفن همراه کاربران کار می‌کند. این فناوری تمامی کاربران را تا فاصله دو متری تشخیص داده و به مقامات پزشکی و بهداشتی این امکان را می‌دهد تا افراد مبتلا به کرونا را شناسایی کنند. برای بهره‌گیری از این ردیاب تنها کافی است کاربران، این اپلیکیشن را در تلفن همراه خود نصب کرده و از تماس با افراد مشکوک و یا مبتلا به کرونا مطلع شوند. دولت سنگاپور اعلام کرده است داده‌های ذخیره شده در تلفن همراه کاربران رمزگذاری شده و به اطلاعات دیگری نظیر مکان کاربر دسترسی نخواهند داشت.

۴-۱-۲. ایتالیا

ایتالیا در اواخر مارس ۲۰۲۰ به منظور آمادگی کشور برای لغو قرنطینه سراسری، اپلیکیشن ردیاب تماس با مبتلایان به کرونا و ویروس را آزمایش کرد. «دامینکو آرکوری»، کمیسر ویژه دولت در امور ضربتی ویروس کرونا، گفت: «تلاش می‌کنیم تا این اپلیکیشن ردیابی تماس را در برخی مناطق ایتالیا آزمایش کنیم». وی افزود: «ما قصد داریم پس از آموزش‌های منطقه‌ای، این نرم‌افزار را در اختیار تمامی شهروندان در سراسر کشور قرار داده و آن را ستون راهبرد درازمدت در دوران پسا قرنطینه قرار دهیم».^۳ نصب این اپلیکیشن در تلفن همراه کاربران کاملاً اختیاری بوده و دولت قول داده است که حریم خصوصی و اطلاعات شخصی تمامی کاربران به گونه‌ای کاملاً امن حفظ شود.

۱. تکنولوژی‌های جدید برای تشخیص کرونا، ایمن، ۲۴ بهمن ۱۳۹۸، خبرگزاری ایمن، قابل دسترس در: www.imna.ir، تاریخ آخرین بازدید: ۲۳ مرداد ۱۳۹۹.

2. Trace Together.

3. <https://www.dw.com/fa-ir/>.

۵-۱-۲. لهستان

در لهستان برای آزمایش این مسئله که آیا فرد مبتلا یا مشکوک به کرونا در قرنطینه تعیین شده، مانده یا خیر؟ از طریق اپلیکیشن چندین بار در روز، بدون اطلاع قبلی از او خواسته می‌شود که یک عکس سلفی از خود ارسال کند. عکسی که با نخستین تصویر از مکان قرنطینه همخوانی داشته باشد. اگر این درخواست/ دستور از سوی کاربر بی‌پاسخ بماند، پلیس به سراغ او می‌آید و جریمه نقدی هم در انتظار "متخلف" خواهد بود.^۱

۶-۱-۲. کره جنوبی

کره جنوبی بعنوان یکی از کشورهای موفق در مقابله و مهار شیوع کرونا با سیستم ردیابی تماس تلفنی شهروندان، هوشمندانه این بیماری را تحت کنترل گرفته است. در این سیستم ردیابی، کاربران اپلیکیشن ردیاب کرونا را در تلفن همراه خود نصب کرده و ردیابی حرکات خود را برای مهار کرونا به دولت می‌سپارند. در این مدل ردیابی، ۲۸ سازمان دولتی اعم از ادارت و مراکز پلیس، اپراتورهای تلفن هوشمند، ۲۲ شرکت کارت‌های اعتباری، تمامی حرکات افراد را ردیابی کرده و اطلاعات و داده‌های بدست آمده را در اختیار دولت قرار می‌دهند.

به محض تماس افراد با افراد آلوده به کرونا، مراکز بهداشتی مطلع شده و از کاربر درخواست می‌شود تا به مرکز بهداشتی مراجعه کرده و تست بدهد. چنانچه تست فرد موردنظر مثبت باشد بلافاصله به مراکز درمانی اعزام می‌شود. از افراد مشکوک نیز درخواست می‌شود تا خود را به مدت ۱۴ روز قرنطینه کرده و به هیچ وجه در مکان‌های عمومی حاضر نشوند. همچنین مقامات بهداشتی در حال فرستادن "متون راهنمایی ایمنی" برای اطلاع از عبور و مرور افرادی هستند که اخیراً آلوده با این ویروس تشخیص داده شده‌اند. در این متون اسامی بیماران اعلام نشده است اما حاوی اطلاعات شخصی مانند

1. Ibid.

تزام حق شهروندان بر حفظ حریم خصوصی با حق دولت... | عزیزی و قدیگی | ۲۷

جنسیت، سن و همچنین داده‌های مکانی هستند که گاه باعث می‌شود جزئیات شرم‌آوری در مورد زندگی شخصی و خانوادگی آن‌ها آشکار گردد.^۱

۲-۱-۷. هند

دولت هند نیز برای ردیابی بیماران مبتلا به کووید ۱۹، اپلیکیشنی با نام Aarogya Setu راه‌اندازی کرده است. طبق گفته مقامات، این اپلیکیشن تا حال حاضر ۷۵ میلیون بار دانلود شده است. این برنامه در ۱۱ زبان طراحی شده و در دو سیستم عامل Android و IOS قابل نصب است. این سیستم نیز همچون سیستم‌های ردیاب دیگر در کشورهای دیگر از بلوتوث استفاده کرده و تمامی تماس‌ها با افراد مبتلا به کرونا را ردیابی کرده و به کاربر اطلاع می‌دهد.

۲-۱-۸. آلمان

دولت آلمان نیز برای مهار کرونا اپلیکیشن ردیابی کرونا را در برلین مورد آزمایش قرار داده و پس از تایید نتایج، قرار است در تمامی کشور به اجرا گذاشته شود. تاکنون ۱۴ میلیون آلمانی این برنامه را نصب کرده‌اند و وضعیت ویروس در کشور تا حد زیادی تحت کنترل قرار گرفته است اما مشکل اینجاست که مردم آلمان اغلب به رصدها و نظارت‌های دیجیتالی در این کشور مشکوک بوده و هیچ اعتمادی ندارند. به همین دلیل از همان ابتدای طراحی این اپلیکیشن، نقض حریم شخصی شهروندان به جد مطرح شده و مخالفت‌های زیادی را نیز در پی داشت. تا جایی که "کریستین لامبرشت" وزیر دادگستری آلمان اعلام کرد که ردیابی کرونا به کمک این اپلیکیشن‌ها تنها در صورت داوطلبانه بودن به اجرا گذاشته می‌شود.^۲

۲-۱-۹. ایالات متحده آمریکا

1. Barrie Sander et al., COVID-19 Symposium: COVID-19, Cyber Surveillance Normalisation and Human Rights Law, April 1, 2020, Opinio Juris, available at: www.opiniojuris.org, Last Visited: 6 May 2020.

۲. کدام کشورها با اپلیکیشن، کرونا را ردیابی می‌کنند؟ بیتا میرعظیمی، ۱۰ اردیبهشت ۱۳۹۹، ایران آنلاین، قابل دسترس در: www.ion.ir، آخرین تاریخ بازدید: ۲۳ مرداد ۱۳۹۹.

دولت ایالات متحده آمریکا نیز اقدامات مشابهی را از باب ضرورت انجام داده است. گوگل برای کمک به الگوبرداری از حرکت کاربران خود، مجموعه گسترده‌ای از داده‌های مکانی را در دسترس محققان بهداشت عمومی و اپیدمیولوژیست‌ها نهاده است. گوگل و اپل نیز از معرفی واسطه‌ای برنامه‌نویسی برنامه اندرویدی و IOS برای تسهیل ردیابی تماس داوطلبانه از طریق بلوتوث خبر داده‌اند.^۱

۱۰-۱-۲. نیوزیلند

دولت نیوزیلند با موفقیت تمام توانست شیوع ویروس کرونا را در موج اول انتشار کنترل کند و برای مدت زمان نسبتاً زیادی به هدف صفر در افراد مبتلا به کووید-۱۹ دست یابد. سیستم ملی نیوزیلند برای ردیابی تماس بین افراد بسیار موفق عمل کرد. با این حال مقامات رسمی نیوزیلند تنها از این رویکرد برای پیدا کردن افرادی که با شخص مبتلا به ویروس کرونا در تماس بوده‌اند اکتفا نکردند و ضمن حفظ حریم شخصی، ابزارهای دیجیتالی جدیدی را نیز توسعه دادند. علاوه بر این از آنجا که نرم‌افزارهای اینترنتی برای ردیابی تماس افراد به تنهایی کارآمد نیست، دولت نیوزیلند وسیله‌هایی مجهز به بلوتوث ایجاد کرده‌اند که به راحتی در اختیار تمام مردم کشور قرار می‌گیرد.^۲

۲-۲. مشروعیت ایجاد محدودیت بر حفظ حریم خصوصی به جهت ردیابی دیجیتال اشخاص

در درجه اول می‌بایست به این نکته مهم توجه داشت که حق بر حریم خصوصی، حقی مشروع است بدان معنا که به لحاظ رعایت مصالح و منافع، قابلیت محدود شدن را دارد. مداخلات در حوزه حریم خصوصی می‌بایست بصورت استثنایی صورت پذیرد.

1. Dipayan Ghosh et al., Privacy and the Pandemic: Time for a Digital Bill of Rights, 20 April (2020), FP, available at: www.foreignpolicy.com, Last Visited: 8 May 2020.

۲. نیوزیلند چگونه به "هدف صفر" کرونا رسید؟، ایمن، ۱ تیر ۱۳۹۹، خبرگزاری ایمن، قابل دسترس در: www.imna.ir، تاریخ آخرین بازدید: ۲۵ مرداد ۱۳۹۹.

استثنا نباید به اکثر و اصل تبدیل شود زیرا استثنای اکثر، قبیح و مردود است. استثنا باید بصورت مضیق تفسیر و در تعیین مفاد آن باید به قدر متیقن بسنده شود.^۱

ماده ۸ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر در دو بخش تقسیم می‌شود. در بخش اول آمده است هر کس حق بر حفظ حریم خصوصی زندگی خانوادگی، خانه و مکاتبات خود را دارد و در بخش دوم بر این نکته تأکید شده است که این حقوق مطلق نیستند، مقامات عمومی حق دارند در برخی شرایط و اوضاع و احوال در خصوص بهره‌مندی از حقوق مندرج در بند اول ماده ۸ مداخله نمایند در این بند شرایط و اوضاع و احوال ذکر شده است که در آن‌ها مقامات عمومی می‌توانند در بهره‌مندی از حقوق مندرج در بند ۱ مداخله کنند.

تفاوت ماده ۱۷ میثاق حقوق مدنی و سیاسی با ماده ۸ در این نکته است که در میثاق، موجبات اعمال محدودیت در حق بر حفظ حریم خصوصی بصورت صریح ذکر نشده است. کمیته حقوق بشر بر این اعتقاد است که همان موجبات و دلایل اعمال محدودیت بر دیگر حقوق مشروط و غیر مطلق مندرج در میثاق همچون آزادی مذهب و آزادی بیان (موضوع مواد ۱۸ و ۱۹ میثاق حقوق مدنی و سیاسی) در مورد حق بر حریم خصوصی نیز اعمال می‌شود.^۲ این دلایل و موجبات همان است که در بند ۲ ماده ۸ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر به آنها اشاره شده است. یعنی تنها در صورتی می‌توان حریم خصوصی را محدود کرد که اعمال آن محدودیت‌ها به نفع امنیت ملی، امنیت عمومی یا رفاه اقتصادی کشور برای جلوگیری از بروز اختلال یا جرم، برای حمایت از سلامتی یا اخلاق یا حمایت از حقوق و آزادی‌های دیگران ضروری باشد.^۳

برای توجیه مداخله در حریم خصوصی لازم است سه شرط موجود باشد:

الف- آیا مداخله طبق قانون صورت گرفته است؟

ب- آیا مداخله جهت تأمین هدفی مشروع صورت گرفته است؟

۱. جعفر حیدر قلی زاده و همکاران، «حریم خصوصی و الزام به رعایت آن در رویه قضایی دادگاه اروپایی حقوق بشر»، فصلنامه مطالعات حقوق بشر اسلامی، شماره ۸، (۱۳۹۴)، ص ۲۸.

۲. جوزف و همکاران، همان، صص ۳۲-۳۳.

۳. سید محمد قاری سید فاطمی، درآمدهای بر مباحث نظری: مفاهیم، مبانی، قلمرو و منابع، جلد اول، چاپ ششم (تهران: نگاه معاصر، ۱۳۹۸) ص ۱۵۲.

ب- آیا انجام آن مداخله در یک جامعه دموکراتیک ضروری بوده است؟
در خصوص شرط اول به نظر می‌رسد که این الزام رعایت شده است چه آنکه یا قوه مجریه به موجب اختیارات خاص که در زمان وضعیت اضطراری از سوی قانونگذار به او اعطا شده و یا به موجب قوانین مصوب پارلمان این کشورها ردیابی دیجیتال اشخاص مبتلا، به مقامات اجرایی و بهداشتی کشور داده شده است.^۱ در مورد شرط دوم نیز به نظر می‌رسد که اعمال این محدودیت بر حریم خصوصی شهروندان در راستای حفظ بهداشت و سلامت جامعه و نیز حفظ حقوق دیگر افراد جامعه صورت گرفته است.
سلامتی، یک حق بشری بنیادین است که برای اعمال حقوق بشری اجتناب‌ناپذیر است. هر انسانی حق دارد از بالاترین سطح قابل وصول سلامتی منجر به زندگی توأم با کرامت برخوردار شود. دکارت می‌گوید حفظ سلامت و تندرستی در راس همه مواهب و نعمات است.^۲

میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامع‌ترین سند درباره حق بر سلامتی را در نظام بین‌المللی حقوق بشر عرضه می‌دارد. بند ۱ ماده ۱۲ میثاق، دول عضو را متعهد می‌سازد تا «حق هرکس به برخورداری از بالاترین سطح قابل وصول سلامتی جسمی و روانی» را به رسمیت بشناسند.

پیشگیری، مداوا و کنترل بیماری‌های واگیر، بومی، شغلی و سایر بیماری‌های مرتبط با سلامتی همانند بیماری‌های قابل انتقال مقاربتی بخصوص ایدز^۳ و بیماری‌های دارای آثار سوء بر سلامتی جنسی و تولید مثل و ارتقای عوامل اجتماعی تندرستی نظیر ایمنی محیط زیست، آموزش، توسعه اقتصادی و برابری جنسیتی از جمله اقداماتی است که برای دستیابی به تحقق کامل این حق باید اتخاذ شود. کنترل بیماری‌ها به معنای تلاش انفرادی و مشترک دولت‌ها از جمله برای در اختیار نهادن و فراهم آوردن فناوری‌های ذی‌ربط، استفاده و بهبود نظارت بر بیماری‌های واگیر و جمع‌آوری داده‌ها بر مبنای تفکیک شده، اجرا یا گسترش برنامه‌های ایمن‌سازی و دیگر راهبردهای کنترل بیماری

1. <http://www.iconnectblog.com/2020/04/redefining-the-right-to-privacy-in-the-age-of-the-covid-19-pandemic/>

۲. مایکل والز، حوزه‌های عدالت در دفاع از کثرت‌گرایی و برابری، ترجمه صالح نجفی (تهران: نشر ثالث، ۱۳۸۹)

3. HIV.

مسری می‌باشد.^۱ در تفسیر عام شماره ۱۴ که توسط کمیته حقوق اقتصادی اجتماعی و فرهنگی صادر شده است؛ این تعهد دولت‌ها یادآور شده که آن‌ها موظفند برنامه‌های آموزشی جهت رفع نگرانی‌های مربوط به بهداشت را تنظیم نمایند و اقدامات پیشگیرانه در این خصوص را انجام دهند. حتی در مواردی که چنین محدودیت‌هایی به دلیل حمایت از بهداشت عمومی مجاز هستند، باید دارای مدت زمان محدود و در معرض بررسی قرار گیرند.^۲

موضوعات مربوط به سلامت عمومی گاه از سوی دولت‌ها بعنوان دلیلی برای محدود ساختن اعمال سایر حقوق بنیادین مورد استفاده قرار می‌گیرد. بنابراین هر یک از دول عضو می‌تواند از افراد جامعه در برابر بیماری‌های اصلی مسری به دلایلی مانند امنیت ملی و یا حفظ نظم عمومی محافظت نماید. این محدودیت‌ها باید مطابق قانون از جمله ضوابط بین‌المللی حقوق بشر به سود اهداف تعقیب شده و برای ارتقای رفاه عمومی در جامعه‌ای دموکراتیک کاملاً ضروری باشند. این محدودیت‌ها باید همچنین همسو با ماده ۵ بند ۱ باشد، یعنی در جایی که چند نوع محدودیت در اختیار باشد گزینه‌ای انتخاب شود که دارای کمترین میزان محدودیت است.^۳

بنظر می‌رسد که به منظور حفاظت از سلامت افراد در برابر خطر ناشی از تماس با افراد آلوده، لازم است که سیاست ردیابی دیجیتال افراد مشکوک به ابتلای به کرونا انجام شود. نظر به وضعیت ماه‌های ابتدایی مقابله با کرونا که آن زمان واکنشی جهت مقابله با شیوع این ویروس، درست نشده بود و با توجه به امکان گسترش ویروس و در پی آن کشته شدن بسیاری از انسان‌ها، می‌توان چنین نتیجه گرفت که اقدامات صورت گرفته توسط دولت‌ها متناسب با این اوضاع ضروری می‌باشد.

روشن است که این اقدامات محدود کننده در مقام مقایسه با حفظ سلامتی افراد از اهمیت بیشتری برخوردار است. در نتیجه می‌توان گفت این اقدامات محدود کننده برای حفظ سلامت جامعه ضرورت داشته و از تناسب لازم هم برخوردار بوده است.

۱. متیو سی. آر. کریون، چشم‌اندازی به توسعه میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، ترجمه محمد حبیبی مجنده (قم: دانشگاه علوم انسانی مفید، ۱۳۸۷) ص ۵۵۵.

2. Committee on Economic, Social and Cultural Rights, General Comment No.14, para.6.

۳. کریون، همان، ص ۵۵۹.

مقایسه جمع‌آوری اطلاعات از طریق ردیابی دیجیتال توسط دولت‌ها در خصوص مظنونان به عملیات‌های تروریستی با ردیابی دیجیتال افراد مبتلا به ویروس کرونا، می‌تواند به ما چشم‌انداز بهتری جهت قضاوت در خصوص ضرورت انجام این اقدام از سوی دولت‌ها بدست دهد.

می‌دانیم که جمع‌آوری اطلاعات و ردیابی افراد مظنون به ارتکاب عملیات‌های تروریستی در راستای حفظ مصالح و امنیت ملی انجام می‌شود تا نسبت به وقوع جرم و جنایت و اختلال در نظام عمومی جلوگیری بعمل آید مثلاً متعاقب افزایش تهدیدات تروریستی در قاره اروپا در دوران حاکمیت داعش در عراق و سوریه، جمع‌آوری اطلاعات مربوط به حامیان اسلام‌رادیکال و بنیادگرا برای پلیس کشورهای اروپایی بسیار حیاتی بود تا از وقوع بمب‌گذاری در عملیات‌های انتحاری و تروریستی از سوی مسلمانان اتباع و مقیم آن دولت‌ها که مظنون به ارتباط با داعش بودند، جلوگیری شود. برای مثال در فرانسه پس از حادثه تروریستی نوامبر ۲۰۱۵ رئیس‌جمهوری فرانسه با اعلام حالت اضطراری مرزهای این کشور را بسته و ۱۵۰۰ سرباز در سراسر خیابان‌های پاریس مستقر کرد و پارلمان نیز اجازه داد تا این وضعیت تا پایان فوریه ۲۰۱۶ تمدید شود. همچنین برخی از دیگر کشورها اقدام به بازرسی مسافران قطارها یا وسایل حمل و نقل کرده‌اند که همه این‌ها حریم خصوصی شهروندان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به نظر می‌رسد که اقدامات مذکور که به محدودیت در حریم خصوصی اشخاص منجر شده است، قابل توجیه و پذیرش می‌باشد.

به نظر می‌رسد که مبارزه با ویروس کرونا که به راحتی از افراد به همدیگر منتقل شده و جان انسان‌ها را به خطر می‌اندازد، اهمیتی کمتر از عملیات‌های تروریستی ندارد. حتی میزان تلفات شیوع ویروس کرونا قابل مقایسه با یک یا چند عملیات تروریستی نیست و چه بسا آثار مخرب آن بسیار بیشتر است. از این‌رو جمع‌آوری اطلاعات و ردیابی شهروندان بویژه افرادی مشکوک به این ویروس، جهت جلوگیری از سرایت ویروس کرونا به دیگران بسیار حیاتی و لازم است.

در عین حال، دولت‌ها باید نشان دهند که وجود اختیاراتی جهت ردیابی افراد مشکوک به کرونا واقعا مؤثر، استوار بر دلایل علمی، لازم و مناسب هستند. زیرا این خطر

وجود دارد که این ابزارها عادی شوند و استفاده از آنها حتی پس از کاهش سرعت شیوع هم ادامه پیدا کند.

باید به این واقعیت اشاره داشت که اعمال محدودیت می‌بایست در یک جامعه دموکراتیک ضروری باشد. عبارت دیگر لازم است دولت تمامی احتیاط‌ها و مراقبت‌های لازم را انجام دهد که از اطلاعات بدست آمده از طریق این اپلیکیشن‌ها برای اهدافی غیر از حفظ سلامت افراد جامعه سوء استفاده نشود. همچنین کسب اطلاعاتی که فراتر از ضرورت ایمن‌سازی دیگران از مواجهه با فرد مبتلا به ویروس کرونا صورت پذیرد، فاقد عنصر ضرورت بوده و ذخیره و استفاده از آن اطلاعات، نامشروع و مغایر رعایت حریم خصوصی شهروندان می‌باشد.

در این ارتباط می‌توان به اسناد صادره از اتحادیه اروپایی اشاره کرد. به موجب دستورالعمل حفاظت از اطلاعات که در سال ۱۹۹۵ توسط اتحادیه اروپایی صادر شده است، هرگونه پردازش اطلاعات بیش از حد متعارف و نیاز و با اهداف غیر قانونی ممنوع است و اطلاعات جمع‌آوری شده قانونی نیز نباید بیش از زمان مورد نیاز نگهداری شود. همچنین بر اساس دستورالعمل حریم خصوصی در ارتباطات الکترونیکی که در سال ۲۰۰۲ از سوی اتحادیه اروپایی صادر شده و در سال ۲۰۰۹ نیز اصلاحاتی در آن بعمل آمده است، ضرورت دارد که از صاحبان اطلاعات برای گردآوری اطلاعات یا دسترسی به اطلاعات ذخیره شده در آرکید رضایت اخذ گردد.^۱

لازم بذکر است که قبلاً نیز مجمع عمومی سازمان ملل متحد در دسامبر ۲۰۱۳، با صدور قطعنامه ۶۸/۱۶۷ نگرانی عمیق خود را بابت تأثیرات منفی ناشی از نظارت و رهگیری بر ارتباطات حقوق بشر اعلام کرده بود. در قطعنامه مصوب مجمع عمومی آمده است که نگرانی‌های دولت‌ها در خصوص جمع‌آوری و محافظت از برخی اطلاعات حساس مربوط به امنیت عمومی را درک می‌کند اما از کشورها می‌خواهد نسبت به رعایت کامل تعهدات خود در نظام حقوق بین‌الملل بشر اطمینان حاصل کنند^۲ زیرا پیشرفت‌های اخیر در فناوری اطلاعات، حریم خصوصی را تهدید می‌کند و احتمال بروز

۱. راسخ و دومانلو، همان، ص ۲۵.

2. A/RES/68/167. The right to privacy in the digital age, para 5.

پیامدهای منفی در نتیجه دسترسی به داده‌های شخصی افزایش می‌یابد.^۱ مجمع عمومی از همه کشورها درخواست کرد تا در ارتباطات دیجیتال به حق حریم خصوصی احترام بگذارند و از آن محافظت کنند^۲ و با رعایت اصول ضرورت و تناسب، از عدم نقض حق بر حریم خصوصی اطمینان حاصل شود.

در پایان لازم است به این نکته مهم نیز اشاره شود که برخی کشورهای عضو شورای اروپا مانند آلبانی، ارمنستان، استونی، گرجستان، لتونی، مقدونیه شمالی، جمهوری مولداوی، رومانی، سان‌مارینو و صربستان با استفاده از اختیار مندرج در ماده ۱۵ منشور اروپایی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی، بهره‌مندی از حقوق مندرج در آن منشور (از جمله ماده ۸) را به جهت مبارزه با شیوع ویروس کرونا به حالت تعلیق در آورده‌اند.^۳

نتیجه‌گیری

شیوع ویروس کرونا موسوم به کووید ۱۹ در جهان باعث شد تا زندگی خصوصی و جمعی انسان‌ها در بسیاری از جنبه‌ها و موضوعات تحت تأثیر قرار گیرد. یکی از مهم‌ترین اقداماتی که برخی دولت‌ها جهت مهار شیوع ویروس کرونا بکار گرفتند، ردیابی دیجیتال افراد مبتلا و یا مشکوک به ویروس کرونا بود. در این مقاله اقدامات مذکور توسط برخی دولت‌ها بررسی شد که به مقدار زیادی نیز موفقیت‌آمیز بوده‌اند. در عین حال تردیدی وجود ندارد که نصب این اپلیکیشن در تلفن‌های همراه شهروندان می‌توانست آثار منفی جدی بر حریم خصوصی شهروندان بر جای گذارد.

پرسش اساسی این مقاله آن بود که ردیابی دیجیتال شهروندان تا چه میزان در حریم خصوصی انسان‌ها اثر می‌گذارد و آیا می‌توان اقدامات محدود کننده را موجه دانست یا خیر؟

1. Jeroen van den Hoven et al., "Privacy and Information Technology", 30 October 2019, Stanford Encyclopedia of Philosophy, available at: www.plato.stanford.edu, Last Visited: 7 May 2020.

2. The Right to Privacy in the Digital Age, Unites Nations Human Rights Office of the High Commissioner, available at: www.ohchr.org, last visited: 7 May 2020.

3. https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/web_Content/62111354.

حق بر حفظ حریم خصوصی از جمله حقوق مشروط در نظام حقوق بین‌الملل بشر است. بنابراین با رعایت شرایط و با توجه به دلایل و موجباتی، می‌توان مداخله در حریم خصوصی را مشروع دانست. یکی از شروط اعمال محدودیت‌ها آن است که محدودیت‌ها می‌بایست مبتنی بر قانون باشد. اعمال این سیاست محدود کننده در غالب کشورها مبتنی بر قانون بوده است یعنی این محدودیت‌ها یا در قوانین مصوب مجلس ذکر شده و یا قوه مجریه با استفاده از اختیارات ویژه در موارد اضطراری، این محدودیت‌ها را اعمال کرده است.

همچنین این محدودیت‌ها می‌بایست به جهت رعایت یکی از مصالح و منافی همچون امنیت ملی، امنیت عمومی، رفاه اقتصادی کشور، جلوگیری از بی‌نظمی و یا ارتکاب جرم، حمایت از بهداشت، پاسداری از اخلاق، حمایت از حقوق و آزادی‌های دیگران انجام شده باشد. نظر به این واقعیت که اعمال محدودیت‌ها برای حفاظت و حمایت از بهداشت و سلامت عمومی و جلوگیری از سرایت این ویروس از اشخاص بیمار و یا مشکوک به اشخاص سالم انجام می‌شود لذا اعمال این محدودیت بر اساس حداقل دو دلیل فوق‌الذکر یعنی حفظ بهداشت و حمایت از حقوق دیگران موجه و قانونی است.

شرط سوم آن است که میان اقدامات انجام شده با تحصیل اهداف فوق‌الذکر تناسب وجود داشته باشد. به این معنا که اعمال آن محدودیت‌ها جهت تحصیل هدف حفظ بهداشت و تأمین حقوق دیگران ضرورت داشته باشد. بنابراین می‌توان گفت که کنترل تلفن‌های همراه افراد آلوده از طریق تکنولوژی موجود جهت بررسی آنکه قبلاً به چه اماکنی مراجعه کرده‌اند، مجاز خواهد بود تا آنکه بتوان افرادی را که احتمالاً با او مراد داشته‌اند تحت مراقبت‌های بهداشتی قرار داد اما دولت نمی‌تواند از این اطلاعات جهت انجام اعمالی غیر از اهداف مذکور استفاده نماید و باید میان استفاده از اطلاعات بدست آمده و هدف دولت جهت تأمین بهداشت و سلامت جامعه، ارتباط نزدیک وجود داشته باشد.

با وجود این، مهمترین نگرانی فعالان حقوق بشری آن است که دولت‌ها از اطلاعات بدست آمده در دوران مبارزه با شیوع ویروس کرونا پس از مهار این بحران، برای دیگر اهداف سیاسی و ایدئولوژیک خود سوء استفاده نمایند. در واقع تجربه نشان می‌دهد که

معمولا دولت‌ها از اختیاراتی که در دوران وضعیت اضطراری بدست می‌آورند، پس از رفع بحران و در دوران عادی نیز بهره‌برداری می‌کنند. کماآنکه دولت فدرال آمریکا از اختیاراتی که برای کنترل خارجیان مقیم در آمریکا و شهروندان آمریکایی در دوران پس از حوادث ۱۱ سپتامبر بدست آورده بود، کماکان استفاده می‌کند.

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

ORCID

Sattar Azizi

<https://orcid.org/0000-0003-3609-7644>

Zahra Ghabdigi

<https://orcid.org/0000-0003-3136-407x>

منابع

کتاب‌ها

- انصاری، باقر، حقوق حریم خصوصی (تهران: انتشارات سمت، ۱۳۹۰).
- جوزف، سارا و همکاران، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی: دعاوی، آموزه‌ها، تفاسیر، ترجمه سید قاسم زمانی، جلد دوم (تهران: شهر دانش، ۱۳۹۵).
- سی. آر. کریون متیو، چشم‌اندازی به توسعه میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، ترجمه محمد حبیبی مجنده (قم: دانشگاه علوم انسانی مفید، ۱۳۸۷).
- قاری سید فاطمی، سید محمد، حقوق بشر در جهان معاصر: درآمدی بر مباحث نظری: مفاهیم، مبانی، قلمرو و منابع، جلد اول، چاپ ۶ (تهران: نگاه معاصر، ۱۳۹۸).
- کارل هارلو، شبه جرم، ترجمه کامبیز نوروزی (تهران: نشر میزان، ۱۳۸۳).
- والز مایکل، حوزه‌های عدالت در دفاع از کثرت‌گرایی و برابری، ترجمه صالح نجفی (تهران: نشر ثالث، ۱۳۸۹).

مقاله‌ها

- اسکندری، مصطفی، «ماهیت و اهمیت حریم خصوصی»، فصلنامه حکومت اسلامی، شماره ۴، (۱۳۸۹).

- افشار، لیلا و نعمتی، علی، «حریم خصوصی در پروهش‌های معطوف به انسان بر مبنای آموزه‌های اسلامی»، فصلنامه راهبرد فرهنگ، شماره ۸۹، (۱۳۸۹).
- تقی پور، علیرضا، «رعایت حریم منزل، مکاتبات و مکالمات در رویه دیوان اروپایی حمایت از حقوق بشر با نگاهی به قانون آیین دادرسی کیفری ایران»، فصلنامه اخلاق زیستی، شماره ۲۱، (۱۳۹۵).
- حیدرقلی زاده، جعفر و همکاران، «حریم خصوصی و الزام به رعایت آن در رویه قضایی دادگاه اروپایی حقوق بشر»، فصلنامه مطالعات حقوق بشر اسلامی، شماره ۸، (۱۳۹۴).
- راسخ، محمد و دومانلو، فاطمه، «نانوفناوری و حریم خصوصی: نگاه اخلاقی و حقوقی»، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، شماره ۱، (۱۳۹۵).
- رحمدل، منصور، «حق انسان بر حریم خصوصی»، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، شماره ۷۰، (۱۳۸۴).
- شهریاری، حمید، «حریم خصوصی و جامعه اطلاعاتی»، فصلنامه علمی - پژوهشی دانشگاه قم، شماره‌های ۳ و ۴، (۱۳۸۲).
- فتحی، یونس و شاهمرادی، خیراله، «گستره و قلمرو حریم خصوصی در فضای مجازی»، مجله حقوقی دادگستری، شماره ۹۹، (۱۳۹۶).
- مشهدی، علی و محمدلو، سجاد، «مطالعه تطبیقی مفهوم و معیار حق حریم خصوصی؛ رویکرد عرفی و فرهنگی»، فصلنامه پژوهش‌های حقوق تطبیقی، شماره ۲، (۱۳۹۵).
- مقامی، امیر و عطاران، نادیا، «موازنه افشای حریم خصوصی خانوادگی چهره‌های مشهور در رسانه‌ها و آزادی بیان در رویه نهادهای قضایی»، فصلنامه مطالعات حقوق عمومی، شماره ۲، (۱۳۹۸).
- موسی زاده، ابراهیم و مصطفی زاده، فهیم، «نگاهی به مفهوم و مبانی حق بر حریم خصوصی در نظام حقوقی عرفی»، فصلنامه دانش حقوق عمومی، شماره ۲، (۱۳۹۱).
- نیسن بام، هلن، «حمایت از حق خلوت آدمیان در عصر اطلاعات»، ترجمه عباس ایمانی، مجله پژوهش‌های حقوقی، شماره ۲، (۱۳۸۱).

References

Books

- Ansari, Bagher, *The Law of Privacy* (Tehran: Samt Publication, 2011). [In Persian]
- Craven, Matthew, *Cultural Rights: A International Covenant on Economic, Social and Perspective on Its Development*, Translated by: Mohammad Habibi (Qom: Mofid University Press, 2008). [In Persian]
- Ghari S. Fatemi & Seyed M, *Human Rights in the Contemporary World: An Introduction to Theoretical Issues: Concepts, Foundations, Scope and Sources*, Sixth Edition (Tehran: The SD Institute of Law Research & Study, 2019). [In Persian]
- Harlow, Carol, *Tort Law*, Translated by: Kambiz Nourozi (Tehran: Mizan, 2005). [In Persian]
- Harris David & Sarah Joseph, *The International Covenant on Civil and Political Rights and United Kingdom Law* (Oxford: Oxford University Press, 1995).
- Joseph, Sarah, Sarah Louise Joseph, Jenny Schultz, Melissa Castan, *The International Covenant on Civil and Political Rights: Cases, Materials, and Commentary*, Translated by: Seyed Qasem Zamani, Second Edition (Tehran: The SD Institute of Law Research & Study, 2016). [In Persian]
- Kilkelly, Ursula, *A Guide to the Implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights* (Germany: Council of Europe, 2003).
- Law, Jonathan & A. Martin Elizabeth, *Oxford dictionary of Law*, Fourth Edition (New York: Oxford University Press, 1997).
- Nowak Manfred, *UN Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary* (Kehl am Rhein: Engel, 1993).

- Reiman Jeffery, *Privacy, Intimacy and Personhood, Philosophy on Public Affairs*, No.1 (USA: Princeton University Press, 1979).
- Roagna, Ivana, *Protecting the Right to Respect for Private and Family Life under the European Convention on Human Rights* (Strasbourg: Council of Europe, 2012).
- Smith Robert Ellis, *Privacy and Curiosity from Plymouth Rock to the Internet* (Privacy Journal, 2004).
- Walzer, Michael, *Pluralism, Justice and Equality*, Translated by: Saleh Najafi (Tehran: Sales, 2005). [In Persian]
- Warren Samuel & Brandeis Louis, *The Right to Privacy* (Boston: Harvard Law Preview Publishing Association, 1890).
- Westin Alan F. and Ruebhausen Oscar M, *Privacy and Freedom* (New York: Athenaeum, 1967).

Articles

- Afshar, Leila & Nemati, Ali, Privacy in Research on Human Subjects Based on the Islamic Teachings, *Journal of Strategi for Culture*, Vol. 3, Issue: 8-9, (2010). [In Persian]
- Natasha Singer et al, “As Coronavirus Surveillance Escalates, Personal Privacy Plummets”, April 17, 2020, *The New York Times*, available at: www.nytimes.com, last visited at: 6 May 2020.
- Cass., 27 maggio 1975, n. 2129, in *Foro it*, 1976, I, c. 2895. I, *Foro Italiano*, Jstor, available at: <https://www.jstor.org>, Last Visited: 23 May 2020.
- Barrie Sander et al, “COVID-19 Symposium: COVID-19, Cyber Surveillance Normalisation and Human Rights Law, April 1, 2020, *Opinio Juris*, available at: www.opiniojuris.org, Last Visited: 6 May 2020.

- Eskandari, Mostafa, “The Nature and Significance of Privacy”, Journal of Islamic Government, Vol. 15, No. 4, Winter, (2011). [In Persian]
- Fathi, Yunes & Shahmoradi, Kheyrollah, “The Scope and the Territory of Privacy in Virtual Space”, The Judiciary Law Journal, Vol. 81, Issue 99, (2017). [In Persian]
- Fomina L. Yu., “Protection of the Right to Respect for Private and Family Life in European Court of Human Rights”, European Research Studies, Vol. 19, (2016).
- Frueh, Sara, “Preventing Terrorism, Protecting Privacy”, An Online Article Published by the National Academies in Focus, Vol. 8, No. 3, (2009).
- Heidar Gholizade, Jafar, et al., “Privacy and the Obligation to Observe it in the Case Law of the European Court of Human Rights”, Journal of Islamic Human Rights, No. 8, (1394). [In Persian]
- Leenes, Ronald & Koops, Bert-Jaap, “Code and Privacy or How Technology is Slowly Eroding Privacy”, Amsterdam-Netherland Tilburg University, (2004).
- Maghami, Amir & Attaran, Nadia, “The Balance between Celebrities Privacy in Family Life in the Media and Freedom of Expression in the Jurisprudence of Judicial Courts”, Public Law Studies Quarterly, Vol. 49, Issue. 2, (2019). [In Persian]
- Mashhadi, Ali & Mohammadlou, Sajjad, “Comparative Study of the Concept & Criteria of the Right to Privacy: Traditional and Cultural Approach”, Comparative Law Researches, Vol. 20, Issue. 2, (2016). [In Persian]
- Mousazadeh, Ebrahim & Mostafazadeh, Fahim, Concept and Foundations of Right to Privacy in the Civil Legal System”, Public Law Studies Quarterly, Vol. 1, Issue. 2, (2013). [In Persian]

- Nissenbaum, Helen & Imani, Abbas, “Protecting Privacy in an Information Age”, Journal of Legal Research, Vol. 1, Issue. 2, (2002). [In Persian]
- Jeroen van den Hoven et al, “Privacy and Information Technology”, 30 October 2019, Stanford Encyclopedia of Philosophy, available at: www.plato.stanford.edu, last visited at: 7 May 2020.
- Dipayan Ghosh et al, “Privacy and the Pandemic: Time for a Digital Bill of Rights”, 20 April 2020, FP, available at: www.foreignpolicy.com, Last Visited: 8 May 2020.
- Goran Radošević, “Privacy in the Time of Corona”, March, 2020, Karanovicpartners, available at: www.karanovicpartners.com, Last Visited: 10 May 2020.
- Rahmdel, Mansor, “The Right to Privacy”, Journal of Private Law Studies, Issue. 70, (1384). [In Persian]
- Rasekh, Mohamad & Domanlo, Fatemeh, “Nanotechnology and Privacy: A Moral and Legal Approach”, Journal of Ethics in Science and Technology, No. 11 (1), (2016). [In Persian]
- Ruth, Gavison, “Privacy and the Limits of Law”, The Yale Law Journal, Vol. 89, No. 3, (1980).
- Shahriari, Hamid, “Disclosure of Privacy Information”, Journal of Philosophical Theological Research, Vol. 8, (1386). [In Persian]
- Tachilisa Balule Badala & Otlhogile Bojosi, “Balancing the Right to Privacy and the Public Interest: Surveillance by the State of Private Communications for Law Enforcement in Botswana”, Statute Law Review, Vol. 37, (2016).
- Taghipour, Alireza, The Privacy Observance of Home, Correspondence and Conversation in the Case Law of the European Court of Human Rights with a Glance to Iran's Criminal Procedure Law, Akhlāq-i zīstī, Vol. 6, No. 21, (1395). [In Persian]

- Veena Dubal, "The Expansion of Mass Surveillance to Stop Coronavirus Should Worry Us All", 18 Apr 2020, the guardian, available at: www.theguardian.com, Last Visited: 9 May 2020.
- Wilborn Elizabeth, "Revisiting the Public/Private Distinction: Employee Monitoring in the Workplace", Georgia Law Review, Vol. 32, (1998).

Documents

- Committee on Economic, Social and Cultural Rights, General Comment No. 14, The Right to the highest attainable standard of health (article 12 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights), 22nd sess, E/C.12/2000/4, Aug 2000.
- Human Rights Council, Summary of the Human Rights Council panel discussion on the right to privacy in the digital age, 28th sess, A/HRC/28/39, Dec 2014.
- New Zealand Human Rights Commission, Privacy, Data and Technology: Human Rights Challenges in the Digital Age, May 2018.
- The Right to Privacy in the Digital Age, Unites Nations Human Rights Office of the High Commissioner, available at: www.ohchr.org, last visited at: 7 May 2020.
- WHO, Surveillance Strategies for COVID-19 human infection, May 2020.